Teollinen hiilen hallinta EU:ssa, E 10/2024 vp
Eduskunnan talousvaliokunnan kuuleminen 9.4.2024

Komissio julkaisi helmikuun alussa tiedonannon teollisesta hiilenhallinnasta. Samassa yhteydessä julkaistiin tiedonanto EU:n 2040 ilmastotavoitteesta ja etenemisestä kohti ilmastoneutraalia Eurooppaa vuoteen 2050 mennessä.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan ja näkee, että se voidaan toteuttaa yritysten kilpailukyky säilyttäen ja sitä jopa parantaen. Vihreä siirtymä vaatii massiivisia investointeja, mutta se luo samalla merkittävää kasvupotentiaalia ja uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

EK kiittää mahdollisuudesta kommentoida Suomen kantoja teollisen hiilen hallinnan strategiaan. **EK pitää Suomen kantoja hyvin valmisteltuina ja perusteltuina.** EK kiittää Suomen kantaa erityisesti siitä, että siinä korostetaan puitteiden luomisen tärkeyttä, liiallisen sääntelyn välttämistä, kannusteiden ja selkeän markkinan luomisen tärkeyttä sekä teknologianeutraaliutta.

Suomelle teollinen hiilen hallinta tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia, markkinoille tulee luoda kannustavat puitteet EU:ssa

EK pitää komission tiedonantoa teollisen hiilenhallinnan strategiasta arvokkaana avauksena. Hiilidioksidin talteenotto, käyttö ja varastointi tulevat todennäköisesti olemaan tärkeässä roolissa EU:n ja globaalien ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Suomelle tästä aukeaa kiinnostavia mahdollisuuksia erityisesti biogeenisen hiilidioksidin talteenoton, käytön ja varastoinnin saralla. Hiilidioksidin talteenotto käyttää paljon energiaa, eritoten sähköä, ja Suomen vahva kilpailuetu päästöttömän sähkön tuotannossa luo pohjaa kilpailuedulle teollisen hiilen hallinnassa. Suomessa on myös vireillä useita merkittävän kokoluokan hankkeita talteen otetun biopohjaisen hiilidioksidin hyödyntämiseksi vetytalouden arvoketjuissa, joten aihepiiri on Suomelle paitsi ilmastopolitiikan, myös elinkeinopolitiikan kannalta tärkeä.

Komission teollisen hiilenhallinnan strategia viitoittaa suuntaa hiilidioksidin talteenotolle ja varastoinnille tai käyttämiselle teollisissa arvoketjuissa EU:ssa. EK näkee hyvänä, että hiilidioksidin talteenoton ja käytön kehittäminen tunnistetaan EU:ssa tärkeänä prioriteettina. Suomelle kiinnostava mahdollisuus on erityisesti biopohjaisen hiilidioksidin käyttö, jolla voitaisiin korvata fossiilisen hiilen lähteitä eri käyttökohteissa. On tärkeää, että EU pyrkii vauhdittamaan kehitystä tällä alueella, sillä kyse on hyvin pitkäkestoisista investointihankkeista. EK katsoo, että tätä edesauttaa huomion kiinnittäminen

erityisesti markkinoiden kehittämiseen ja sitä tukevien puitteiden sekä mahdollistavan sääntelyn luomiseen.

EK pitää Suomen kannan mukaisesti järkevänä lähestymistapaa, jossa ensivaiheessa keskitytään puitteiden luomiseen niin infrastruktuurin kuin lainsäädännön osalta. Suomen kannalta on tärkeää, että EU:n laajuisesti muodostuu toimivat markkinat hiilidioksidille, sen käytölle ja varastoinnille, ja markkinoiden toimintaa tukeva saumaton infrastruktuuri. Varastoihin pääsy ja meri- ja maakuljetukseen tarvittavan infrastruktuurin kehittäminen kilpailukykyiseksi putki-infrastruktuurin rinnalla ovat EK:n näkemyksen mukaan Suomelle tärkeitä prioriteetteja, jotta Suomi pystyy integroitumaan muun Euroopan hiilidioksidi-infrastruktuuriin. EK yhtyy Suomen kantaan, että rajat ylittävää hiilidioksidin kuljetusverkostoa luotaessa kiinnitetään erityistä huomiota eri kuljetusmuotojen saumattoman yhteistoimintaan.

Markkinoiden kehityksen ollessa alkuvaiheessa on tärkeää välttää liian yksityiskohtaista ja rajoittavaa sääntelyä sekä luoda kannusteita markkinoiden kehitykselle.

Standardit talteen otetun hiilidioksidin käsittelylle ovat tervetulleita, mutta on tärkeää että laatu- ja puhtausvaatimukset mitoitetaan oikein suhteessa käyttötarkoitukseen. Esimerkiksi joissain käyttökohteissa hiilidioksidin liiallinen puhdistaminen voi johtaa siihen, että hiilidioksidia sitovan tuotteen ominaisuudet heikkenevät, ja toisaalta tulee myös arvioida missä määrin varastoitavan hiilidioksidin puhdistamiseen on tarkoituksenmukaista käyttää resursseja.

Suomella ei ole omia geologisia varastoja hiilidioksidin pysyvään varastointiin, joten erityisesti Suomen kannalta on tärkeää, että hiilidioksidin varastointiin liittyvää infrastruktuuria kehitetään Euroopan laajuisesti. Lisäksi tulee huolehtia, että myös muut kuin putkikuljetukset tulevat tasapuolisesti huomioitua EU:n politiikkaohjauksessa.

Taloudellisten kannusteiden luominen teolliselle hiilen hallinnalle on keskeisen tärkeää

EK korostaa erityisesti taloudellisten kannusteiden luomista hiilidioksidin talteenotolle, käytölle ja varastoinnille. Nykytilanteessa EU:n päästökauppa luo kannusteita vain fossiilisista lähteistä peräisin olevan hiilidioksidin varastoinnille, mutta markkinoiden voimakkaampi kehitys edellyttäisi selkeiden pelisääntöjen ja voimakkaampien kannusteiden luomista myös biopohjaisen hiilidioksidin käytölle ja varastoinnille.

EK katsoo, että ensisijaisesti kannustimet hiilidioksidin talteenotolle ja varastoinnille voisi muodostaa esimerkiksi päästökaupan kautta. EU:lle täytyisi asettaa vain yksi sitova ilmastotavoite: kasvihuonekaasupäästöjen

nettovähennys, joka kattaa sekä päästövähennykset että päästönielut. Näin muodostuisi selkeä kannustin hiilidioksidin talteenotolle ja varastoinnille.

EK katsoo, että biopohjaisen hiilidioksidin talteenotto ja käyttö sekä varastointi tarjoavat erityisesti Suomen näkökulmasta kiinnostavia mahdollisuuksia, ja pitää hyvänä, että biogeenisten hiilidioksidin lähteiden merkitys tunnistetaan komission tiedonannossa.

Suomelle erityisen kiinnostava mahdollisuus on biogeenisen hiilidioksidin hyötykäyttö eri sovelluksissa korvaamaan fossiilisia raaka-aineita. Komission esityksessä tämä on kohtalaisesti huomioitu, mutta Suomen tulee aktiivisesti vaikuttaa biopohjaisen hiilidioksidin teollisen käytön kehityksen vauhdittamisen ja siihen kannustavan sääntelyn puolesta.

EK myös yhtyy Suomen kantaan, että EU-säädöskehikossa tulee kehittää kannustimia, joilla voidaan kannustaa kestävän (ei-fossiilisen) hiilidioksidin hyödyntämiseen tuotteissa. On myös hyvä, että Suomen kannassa huomioidaan yli 95% biomassaa käyttävien laitosten mahdollisuus hyödyntää päästökaupan luomaa kannustinta.

Vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla voidaan myös vauhdittaa teknisten nielujen edistämistä. Yritykset ovat kiinnostuneet mahdollisuudesta hyvittää toiminnastaan aiheutuvia ilmastopäästöjä, ja hiilidioksidin talteenotto ja varastointi voisi olla arvokas osa päästökompensaatioiden keinovalikoimaa. EK kehottaa Suomen kannassa vielä painokkaammin korostamaan vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden roolin hyödyntämistä teknisten hiilinielujen synnyttämisessä.